

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Програма
вступного фахового випробування
з «Тифлопедагогіки і тифлопсихології»

при вступі на навчання
для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня **«Магістр»**
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня **«Спеціаліст»**

спеціальність 8.01010501 Корекційна освіта (тифлопедагогіка)

Київ 2011

Пояснювальна записка

Вступне фахове випробування до магістратури на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» включає матеріал з двох основних курсів: «Тифлопедагогіка» і «Тифлопсихологія» та методик навчання і виховання дітей з порушеннями зору і передбачає перевірку теоретичного рівня професійно-педагогічної підготовки студентів-тифлопедагогів.

Враховуючи основну спрямованість підготовки кваліфікованих кадрів на спеціальну педагогіку, програмний матеріал розподіляється у такому співвідношенні: 1 питання з тифлопедагогіки, 1 - з тифлопсихології та 1 – з методик.

Екзаменаційна програма має комплексний характер і включає основоположні, узагальнюючі питання, та такі, що складають основу побудови методик дошкільного виховання та корекційних методик початкового навчання.

Таким чином, в створенні програм знайшли своє відтворення принципи взаємозв'язку предметів та їх наступності.

Від відповідей абітурієнтів вимагаються глибокі знання, їх науковість та чіткість, бачення специфічності, розглядаємих питань, співвіднесеність з практикою. Тому до екзаменаційної програми увійшли практичні завдання.

Зміст програми

ТИФЛОПЕДАГОГІКА

1. Загальні основи тифлопедагогіки.

Специфічні категорії тифлопедагогіки: корекція, компенсація, адаптація, реабілітація тощо. Тифлопедагогіка в системі гуманітарних наук. Методи наукових досліджень.

2. Система навчально-виховних закладів для дітей з вадами зору.

Історія становлення тифлопедагогіки в Україні. Диференціація спеціальних закладів для дітей з вадами зору в залежності від гостроти зору та звуження поля зору. Школи-інтернати як основний тип установ для дітей зі зниженим зором. Організація системи навчання та виховання в сучасній світовій практиці.

3. Теорія та практика навчання дітей з вадами зору.

Суть процесу навчання в спеціальній школі. Принципи навчання дітей з глибокими вадами зору. Зміст освіти для дітей з глибокими вадами зору. Методи навчання: загальнопедагогічні, специфічні. Форми організації навчально-виховного процесу. Принципи.

4. Корекційно-виховна робота в школах для сліпих та слабозорих дітей.

Трудове спрямування виховної роботи в школі для дітей зі зниженим зором. Суттєві особливості виховної роботи в умовах інтернату. Особливості морального виховання дітей зі зниженим зором. Специфіка фізичного виховання сліпих та слабозорих дітей. Естетичне виховання дітей з вадами зору як шлях розвитку творчих здібностей дітей з вадами зору та корекції їх особистості.

Екзаменаційні запитання з тифлопедагогіки

- 1.Визначення предмету тифлопедагогіки. Специфічні категорії тифлопедагогіки: корекція, компенсація, адаптація, реабілітація.
- 2.Історія розвитку тифлопедагогіки в Україні в 30-90 роки.
- 3.Методи науково-педагогічного дослідження в тифлопедагогіці.
- 4.Особливості корекційно-компенсаторної направленості уроку у школі для дітей з порушеннями зору.
- 5.Визначення поняття про тифлодидактику.
- 6.Специфіка реалізації принципу зв'язку теорії з практикою в школах для сліпих та слабозорих..
- 7.Специфічні особливості реалізації принципу свідомості у навчанні сліпих дітей.
- 8.Особливості реалізації принципу свідомості у навчанні слабозорих дітей.

9. Особливості використання принципу наочності навчання в школах для дітей з глибокими порушеннями зору.
10. Особливості реалізації дидактичного принципу міцності знань, умінь та навичок в школах для сліпих та слабозорих дітей.
11. Особливості реалізації дидактичного принципу індивідуального та диференційованого підходу до дітей з глибокими порушеннями зору.
12. Реалізація принципу компенсаційно-корекційної спрямованості в навчально-виховному процесі шкіл для дітей з глибокими порушеннями зору.
13. Особливості реалізації дидактичного принципу наступності в роботі з дітьми з порушеннями зору.
14. Характеристика системи методів навчання в школах для дітей з важкими розладами зору.
15. Особливості використання методів бесіди в молодших класах шкіл для сліпих дітей.
16. Особливості використання методу шкільної лекції на уроках в середніх та старших класах шкіл сліпих.
17. Особливості використання розповіді на уроках в школах для сліпих дітей.
18. Використання методу роботи з підручниками та доповнюючими їх матеріалами в школах для сліпих дітей.
19. Особливості використання практичних методів навчання в школах для сліпих та слабозорих.
20. Особливості реалізації принципу доступності в школах для сліпих та слабозорих дітей.
21. Особливості використання методів бесіди, розповіді, роботи з книгою в школах для сліпих та слабозорих дітей.
22. Специфіка використання наочних методів навчання в школах сліпих та слабозорих.
23. Використання методу конкретизації в навчанні дітей з недоліками зору.
24. Особливості проведення екскурсій в школах для сліпих дітей.

25. Особливості використання методу демонстрації в школах для сліпих та слабозорих.
26. Особливості використання методу систематичних спостережень в молодших класах школи для сліпих дітей.
27. Особливості реалізації дидактичного принципу науковості у роботі з дітьми з порушеннями зору.
28. Використання методу моделювання в навчанні сліпих дітей.
29. Характеристика контингенту учнів шкіл для дітей зі зниженим зором.
30. Характеристика словесних методів навчання в школах для сліпих та слабозорих дітей.
31. Характеристика наочних методів навчання в школах для сліпих та слабозорих дітей.
32. Особливості використання дидактичних ігор в навчанні сліпих учнів молодших класів.
33. Особливості використання дидактичних ігор в навчанні слабозорих учнів молодших класів.
34. Форми організації дітей для навчання в спеціальних школах для дітей з глибокими порушеннями зору.
35. Характеристика типів уроків та їх особливостей в школах сліпих та слабозорих.
36. Особливості проведення контрольних уроків в школах для дітей з вадами зору.
37. Особливості проведення предметного уроку в школах для дітей з порушеннями зору.
38. Особливості використання наочності на предметних уроках в школах для дітей з порушеннями зору.
39. Специфіка використання методу лабораторних і практичних робіт в школах для сліпих та слабозорих.
40. Особливості трудового навчання в школах для сліпих дітей.

41. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації педагогічного процесу в школах для дітей з вадами зору.
42. Гігієнічні вимоги до проведення уроку в школах для дітей з порушеннями зору.
43. Особливості трудового навчання в школах для дітей з важкими розладами зору.
44. Особливості та зміст профорієнтаційної роботи в школах для дітей з вадами зору.
45. Особливості естетичного виховання учнів з глибокими порушеннями зору.
46. Особливості фізичного виховання в школах сліпих та слабозорих.
47. Особливості морального виховання в школах для дітей з глибокими порушеннями зору.
48. Методика роботи з відлюдькуватими дітьми в позаурочний час.
49. Реалізація загально педагогічного принципу взаємозв'язку школи з сім'єю учнів в роботі спеціальних шкіл-інтернатів для дітей з порушеннями зору.
50. Особливості складання психолого-педагогічної характеристики на учня школи для дітей з порушеннями зору.

Перелік літератури, рекомендованої до опрацювання.

1. Ермаков В.П., Якунин Г.А. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушенными зрением. - М., 2000.
2. Коваленко Б.И., Коваленко Н.Б., Куличева Н.И. Тифлопедагогика (в 4-х томах). – М., 1975.
3. Федоренко С.В. Тифлодидактика. –К., 2009. -144с.
4. Синьова Є.П., Федоренко С.В. Тифлопедагогіка. –К., 2009. – 325 с.

ТИФЛОПСИХОЛОГІЯ

1. Принципи виникнення та протікання компенсаційних процесів при глибоких порушеннях зору.

Вчення Л.С.Виготського про складну структуру дефекту та шляхи компенсації і корекції вторинних відхилень при сліпоті та слабозорості. Співвідношення біологічного та соціального в процесі компенсації сліпоті.

2. Особистість та її розвиток при глибоких порушеннях зору.

3. Діяльність при глибоких дефектах зору.

3. Спрямованість особистості при порушеннях зору.

4. Активність особистості при сліпоті.

Особливості ігрової діяльності, особливості навчальної та трудової діяльності.

5. Воля та Увага, її особливості та значення в пізнавальній діяльності сліпих та слабозорих.

6. Сенсорна організація при дефектах зору.

7. Види відчуттів та їх особливості розвитку і функціонування при глибоких порушеннях зору. Поняття синестезії та сенсibilізації, їх роль в компенсації недоліків зору.

8. Особливості сприймання при порушеннях зору.

9. Особливості протікання психічних процесів при порушеннях зору.

10. Основні форми і способи дотикового сприймання та його компенсаційна функція. Порівняльна характеристика зорового і дотикового видів сприймань.

11. Особливості мови, уявлень, пам'яті, мислення, уяви, при порушеннях зору та їх компенсаційна роль.

12. Афективна сфера особистості при порушеннях зору. Особливості емоцій та почуттів.

13. Спілкування та міжособистісні стосунки особистості при порушеннях зору.

Екзаменаційні запитання з тифлопсихології

1. Принципи наукових досліджень з тифлопсихології, зв'язок тифлопсихології з іншими науками.
2. Методи наукових досліджень з тифлопсихології.
3. Специфічні закономірності психічного розвитку дитини з порушеним зором.
4. Поняття про дефект та аномальний розвиток. Взаємозв'язок первинних і вторинних відхилень в розвитку дитини з порушеним зором.
5. Проблеми компенсації зорової недостатності в історії тифлопсихології та на сучасному етапі її розвитку.
6. Поняття корекції розвитку особистості при порушеннях зору.
7. Соціалізація, реабілітація та інтеграція особистості з порушеним зором у суспільстві.
8. Вплив порушень зору на різні структурні компоненти особистості: біопсихічні, пізнавальні та емоційно-вольові. Досвід, спрямованість, характер, здібності.
9. Активність особистості при глибоких порушеннях зору.
10. Особливості предметної діяльності в ранньому онтогенезі сліпої дитини.
11. Своєрідності ігрової діяльності сліпих та слабозорих дітей.
12. Психологічні особливості навчальної діяльності дітей з порушеним зором.
13. Трудова діяльність, профорієнтація та вибір професії особами з порушеним зором.
14. Види відчуттів та їх компенсаторна роль при сліпоті та слабозорості.
15. Сприймання, своєрідності проявів їх властивостей при порушеннях зору.
16. Особливості зорових сприймань при порушеннях зорового аналізатору.
17. Значення та особливості дотикових сприймань при порушеннях зору.
18. Слухові сприймання при порушеннях при порушеннях зору, їх компенсаторна роль.

19. Воля та увага та їх роль в пізнавальній діяльності сліпих та слабозорих.
20. Уявлення. Особливості їх формування при глибоких порушеннях зору.
21. Уява сліпих та слабозорих.
22. Мислення, його компенсаторна роль при порушеннях зору.
23. Мова, її особливості та компенсаторна роль.
24. Особливості розвитку та функціонування емоційно-почуттєвої сфери при глибоких порушеннях зору.
25. Вплив порушень зору на встановлення взаємодії особистості з широким соціальним середовищем.

Перелік літератури, рекомендованої до опрацювання.

1. Ермаков В.П., Якунин Г.А. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушенными зрением. - М., 2000.
2. Литвак А.Г. Тифлопсихология. М., 2003.
3. Синьова Є.П. Тифлопсихология. –К., 2008.

Критерії оцінювання

відповідей абітурієнтів Інституту корекційної педагогіки та психології на вступному фаховому випробуванні з “Тифлопедагогіки і тифлопсихології”

<i>Рівень</i>	<i>Кількісна характеристика рівня</i>	<i>Характеристика відповіді абітурієнта</i>
Низький	100 – 123 бали	Абітурієнт не усвідомлює змісту питань білету, не має уявлень про загальні психолого-педагогічні закономірності та основи теорії навчання та виховання дітей з порушеннями зору. Демонструє відсутність знань про конкретні методики розвитку, корекції, навчання та виховання зазначеної категорії дітей
Задовільний	124 – 149 балів	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер. Абітурієнт має лише загальні уявлення про психолого-педагогічні закономірності розвитку та основи теорії навчання та виховання дітей з порушеннями зору. Неспроможний обґрунтувати виконання практичного завдання. Допускає грубі помилки при відповіді на поставлені питання.
Достатній	150 – 174 балів	У відповідях на питання білету

		допускаються деякі неточності або незначні помилки. Абітурієнт демонструє розуміння теоретичного матеріалу, спроможний розкрити психолого-педагогічні закономірності розвитку та основи теорії навчання та виховання дітей з порушеннями зору. При виконанні практичного завдання допускає окремі неточності.
Високий	175 – 200 балів	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння матеріалу, вміння аналізувати закономірності, принципи, методи тощо розвитку, корекції, навчання та виховання дитини з порушеннями зору. Відповідь характеризується логікою, послідовністю викладу матеріалу. Абітурієнт демонструє знання при виконанні практичного завдання.

Голова фахової комісії

В.М. Синьов